

♦ Kapitola druhá ♦

Deboru odvedli do malé holé místnosti, kde ji hlídali, dokud nebyly sprchy prázdné. I tam na ni dohlížela žena, která seděla nerušeně v páře, a když se Debora utírala, prohlížela si ji od hlavy k patě. Debora řádně provedla, co jí přikázali, ale levou paži držela lehce přitaženou k tělu, jako by chtěla před cizím zrakem skrýt dvě malé hojící se bodné ranky na zápěstí. Podřídila se novému řádu a vrátila se do té malé místnosti, kde odpověděla na pár otázek o sobě, které jí položil jakýsi cynický, otráveně se tvářící doktor. Bylo zřejmé, že doktor rámus za jejími zády neslyší.

V prázdnotě Středosvěta, kde stála mezi Yrem a Nyní, se začínal probouzet k životu Kolekt. Zanedlouho na ni budou pokřikovat nadávky a častovat ji posměšky, až ji ohluší pro oba světy. Bojovala proti jejich příchodu jako dítě, které očekává potrestání a předem se brání tím, že kolem sebe divoce tluče. Začala doktorovi odpovídat pravdivě na některé otázky, které jí kladl. Ať si jí nadávají, že je líná a lhářka! Řev trochu zesílil a ona v něm zaslechla několik slov. Místnost nenabízela žádné rozptýlení. Jediný únik před pohlcením nabízelo Zde se svým ledovým doktorem a jeho notesem nebo Yr se svými zlatými loukami a bohy. Jenže i v Yru jsou oblasti hrůzy a ztracenosti, a ona už nevěděla, do kterého království v Yru má přístup. V tom jí měli pomoci doktoři.

Pohlédla na toho, který tu seděl a pomalu mizel uprostřed křiku, a zeptala se: „Odpověděla jsem vám pravdivě, na co jste se ptal. Pomůžete mi teď?“

„To závisí na vás,“ odpověděl uštěpačně, sklapl notes a odešel. *Specialista*, smál se Anterrabae, Padající bůh.

Vezmi mě s sebou, prosila ho, dolů, pořád dolů vedle něj, protože Anterrabae věčně padá.

Budiž, svolil. Jeho vlasy, což byl oheň, se ve větru působeném pádem trochu zavlnily.

Tento a příští den strávila na pláních Yru, obyčejných dlouhých pásech země, kde hloubka prostoru konejší oko.

Za tohle velké milosrdenství byla Debora Mocnostem hluboce vděčná. V posledních těžkých měsících bylo v Yru příliš mnoho slepoty, chladu a bolesti. Nyní se tam jako podle zákonů světa procházela, ptala, odpovídala a jednala její podoba; ten, kdo recitoval, tančil a zpíval obřadní písně laskajícímu větru, který províval vysoké trávy, to už nebyla Debora, nýbrž osoba se jménem patričním pro obyvatele plání Yru.

Cesta domů nebyla pro Jacoba a Esther Blauovy o nic kratší než cesta do léčebny. Přestože s nimi Debora nebyla, jejich svoboda vyslovit, co skutečně vyslovit chtějí, byla ještě omezenější než předtím.

Esther cítila, že zná Deboru lépe než manžel. Pro ni to, co zahájilo tohle kolo běhání po doktorech a těžké rozhodování, nebyl dětinský sebevražedný pokus. Seděla v autě vedle manžela a chtěla se mu svěřit, že je za to pitomé a teatrální pořezání zápestí vděčná. Aspoň se to vlekoucí podezření, že se téměř nepozorovaně děje cosi hrozného, skutečně prokázalo. Ona loužička krve na podlaze v koupelně dala váhu všem jejím mlhavým pocitům a nejasným obavám a Esther hned druhého dne navštívila lékaře. Teď chtěla Jacobovi ukázat tu spoustu věcí, o kterých on nemá ponětí, ale uvědomovala si, že to nedokáže, aniž zraní jeho city. Pohlédla na něj, jak řídí vůz s očima upřenýma na vozovku a s vyrovnanou tváří. „Za měsíc za dva ji budeme moct navštívit,“ promluvila.

Začali dávat dohromady příběh, který budou vykládat známým a těm příbuzným, kteří jim nejsou blízcí nebo jejichž předsudky by se nesmířily s psychiatrickými léčebnami v rodině. Pro ně měla být léčebna školou a pro Suzy, která v uplynulém měsíci tolikrát slyšela slovo „nemocná“ a byla už předtím příliš často

a příliš hluboce zmatená, to mělo být cosi o anémii či slabosti a o zvláštní škole pro rekonvalescenty. Taťkovi a mamce se řekne, že je všechno v pořádku... je to jakási zotavovna. Ti už vědí o psychiatrovi a jeho doporučeních, jenže vzhled toho zařízení se musí ve vyprávění změnit a ten hlasitý pronikavý křik, který zaslechli při odjezdu a který vycházel z jednoho zamřížovaného okna a způsobil, že se zachvěli a zařali zuby, ten budou muset vymazat. Při tom křiku Esther zapochybovala, jestli nakonec přece jen neudělala chybu; tenhle křik musí zůstat pod zámkem v jejím srdci, stejně jako Debora musí zůstat Tam.

Doktorka Friedová vstala ze židle a přešla k oknu. Vedlo směrem od budov léčebny na malou zahrádku, za kterou ležely pozemky sloužící k vycházkám pacientů. Pohlédla na lékařskou zprávu ve své ruce. Protiváhou tří stránek strojopisného textu byly přednášky, které nebude moci přednést, psaní, které bude muset zanedbat, a konzultace, které bude muset jiným lékařům odmítnout, pokud se tohoto případu ujme. Ráda pracovala s pacienty. Právě jejich nemoc je přivádí k tak důkladnému zkoumání „zdravého rozumu“, jak to dokáže jen málo „duševně zdravých“ lidí. Tím, že se jim brání v lásce, sdílení zážitků a prosté komunikaci, často po tom lační s vášnivou čistotou, která jí připadá krásná.

Někdy, pomyslela si lítostivě, je svět mnohem nemocnější než chovanci jeho ústavů. Vzpomněla si na Tildu, v onom ústavu v Německu, v době, kdy na druhé straně jeho zdí stál Hitler a kdy ani ona nedokázala říct, která strana je duševně zdravá. Tildina vražedná nenávisť, přikurtovaná k lůžku, živená kapačkou a přivedená pomocí léků k rezignaci, dokázala přesto někdy na dost dlouho vyprchat a tu a tam vpustila trochu světla. Vzpomínala, jak k ní Tilda vzhledla z postele opatřené sítí, usmála se a směšně napodobila přepjatou zdvořilost. „Ach, jen pojďte dál, vážená paní doktorko. Přicházíte právě včas, abyste stihla pacientčin zklidňující čaj a konec světa.“

Tilda ani Hitler tu už dávno nejsou a nyní je stále víc a víc toho, co je zapotřebí říkat mladším lékařům, kteří vycházejí ze škol s příliš skrovnými životními zkušenostmi. Je správné brát jednotlivé soukromé pacienty, když u nich nějaké skutečné zlepšení může nastat třeba až po letech, a když tisíce, ba desetitisíce hlasitě volají, píší, telefonují a prosí o pomoc? Zasmála se, neboť v sobě postřehla onu marnivost, kterou kdysi označila za lékařova největšího nepřítele, hned po nemoci jeho pacienta. Jestliže je jedinec dost dobrý pro Boha, bude muset být dobrý i pro ni.

Posadila se, rozevřela složku a začala číst:

BLAUOVÁ, DEBORA 16 let,

PŘEDCHOZÍ HOSPIT.: žádná

POČÁTEČNÍ DIAG.: SCHIZOFRENIE

1. *Výsledky psychologického vyšetření:* Intelekt v pásmu vysokého nadprůměru. Aktuální výkon je zhoršen kolísáním kontaktu s examinátorem. Z testů jsou patrné schizomorfní dezorganizace kognitivních procesů, autoagresivní postoje s obsedantní symptomatizací.
2. *Vstupní vyšetření:* Orientovaná, koherentní, dobrý kontakt, naznačena zvýšená paranoidita, úzkostná, patrna výrazná snaha o přijetí, humoru užívá jako skvělé obrany. Neadekvátní reakce v souvislosti se suicidálním pokusem v minulosti a při dvou otázkách týkajících se kalendářního data. Ke konci vyšetření hovoří hlasitěji, uvádí náhodné události, které dává do souvislosti s příčinami své nemoci. Zmínila se o operaci ve věku pěti let, která měla traumatické důsledky, o surové paní na hlídání apod. Tyto příhody neměly žádnou souvztažnost a nebyl z nich zřejmý žádný systém. Uprostřed vyprávění jedné příhody sebou náhle trhla a vyčítavě řekla: „Odpověděla jsem vám pravdivě – pomůžete mi teď?“ Považoval jsem za vhodné pohovor ukončit.
3. *Rodinná anamnéza:* Narodena v Chicagu, Ill., v říjnu 1932. Kojena 8 měs. Jeden sourozenec, Susan, nar. 1937. Otec Jacob Blau, účetní, jehož rodina emigrovala z Polska v r. 1913. Porod

normální. Ve věku 5 let pacientka podstoupila dvě operace k odstranění tumoru v uteru. Kvůli špatné finanční situaci se rodina přistěhovala k prarodičům na předměstí Chicaga. Situace se zlepšila, avšak otec onemocněl – ulcus a hypertenze. V důsledku válečných událostí se v roce 1942 přestěhovali do centra. Pacientka se špatně přizpůsobovala a spolužáci se jí posmívali. Puberta tělesně normální, ale ve věku 16 let se pacientka pokusila o sebevraždu. Značný sklon k hypochondrii, ale kromě tumoru tělesný zdravotní stav dobrý.

Doktorka obrátila stránku a letmo pohlédla na různá statistická měření osobnostních faktorů a na výsledky testů. Šestnáctiletá dívka bude nejmladším pacientem, jakého kdy měla. Jestliže ponechá stranou úvahy o osobě samé, bylo by možná dobré zjistit, zda někdo s takovými skrovnými životními zkušenostmi může mít z terapie prospěch a zda se s ním bude pracovat snáze, či naopak obtížněji.

Nakonec ji přesvědčil věk děvčete; způsobil, že lékařská zpráva převážila nad povinností účastnit se lékařských setkání a psát články.

„*Aber wenn wir... Jestli to dokážeme...*“ zamumlala a donutila se opět opustit mateřský jazyk, „zbývá jí ještě spousta let života...“

Znovu pohlédla na uvedené skutečnosti a čísla. Podobná zpráva ji kdysi přiměla k poznámce adresované nemocničnickému psychologovi: „Jednou budeme muset vypracovat nějaký test, který by nám stejně dobře ukázal, kde je *zdraví*, jako kde je *nemoc*.“

Psycholog odpověděl, že pomocí hypnózy, ametylů a pentothalů lze takovou informaci získat snadněji.

„Myslím, že ne,“ odpověděla tehdy doktorka Friedová. „*Skrytá síla je příliš hluboké tajemství. Ale nakonec... nakonec je to náš jediný spojenec.*“